

När jag var barn på 40-talet tillbringade vi somrarna i en liten gul stuga i Sjöheden, som min far Edvin Björklund hyrde av en Ville Karlsson. Föga anade jag då att jag skulle komma ägna många timmar åt att plöja igenom kyrkböckerna för Björklinge. Jag hade nämligen ingen aning om att pappas släkt kom från Björklinge. Han dog tidigt och hann aldrig berätta för mig om sin härstamning. Det var först när jag började släktforska i början av 80-talet som jag blev medveten om detta. Det var till stor glädje för mej att det just handlade om Björklinge eftersom jag under mina barndoms uppteckningsfärder tillsammans med ortens barn lärt känna bygden och folket så väl.

Tidigare i år hade Björklingebygdens släktforskarförening vänligheten att sätta in en efterlysning på hemsidan gällande en kvinna vid namn Anna Cajsa Matsdotter, min pappas farfars mor, som jag länge försökt hitta efter det hon försvinner ur kyrkböckerna för Björklinge år 1846. Då jag inte fick något napp på efterlysningen beslöt jag göra ett sista försök att hitta henne själv. Lösningen på gåtan uppdagades för mig vid ett besök på Uppsalas Landsarkiv och när jag där gick igenom Uppsala länshäktets fångrullor.

ANNA CAJSA MATSDOTTER HEDBERG (1799-1849).

En kvinna av medellängd 164 cm lång med mörkt hår, blå ögon och ett långlagt ansikte och med ett häftigt humör! Hur kan jag veta det? Inget foto finns, fotokonsten var knappt uppfunnen i mitten av 1800-talet. Svaret är att signalementet finns beskrivet i Uppsala länsfängelsets fångrulla år 1846. Dessvärre var Anna Cajsa knappast något dygdemönster. Fick oäkta barn, gifte sig med kriminella män, hade en bror som var lösdrivare och dömd för stöld och en son som var dömd för stöld tre gånger.

Anna Cajsa Matsdotter föddes 1799 på Gillingboda torp i Tensta församling. Hennes far var Mats Ersson (1777-1829) och mor var Maja Jansdotter Sommarström (1774-1822). Familjen flyttade 1804 till Raggeboda i Wiksta socken där fadern tagit plats som statdräng på en gård. Där bodde de i fyra år till 1808 då familjen, som nu bestod av fem personer, flyttade till Björklinge och bosatte sig på torpet Hagen inom Närlinge ägor. Fadern hade tagit värvning som beväringssoldat den 27 april 1808. I samband härmed ändrade han sitt namn till Mats Ersson Strid.

1816 lämnade Anna Cajsa föräldrahemmet och flyttade till Harbo. Hon vistades där i sju år och tjänade som piga på flera gårdar. När hon återkom till Närlingegården från Harbo på senhösten 1823 var hon gravid och oäkta sonen Matts föddes den 10 jan 1824. Någon uppgift om vem som var fadern finns ej. Frågan är om hon själv visste det. Gifte sig 1825 med häradsavhydaren Pehr Grandin som nyligen blivit änkling. (Avhydare var en som for runt till gårdarna när det var slakt och flådde slaktdjuren).

Med Pehr fick Anna Cajsa två barn, Anna Maja 1826 och Anders 1829. Maken Pehr och dottern Anna Maja dog dock redan 1832 och Anna Cajsa flyttade då till Tibble vid Björklinge kyrka. 1834 födde Anna-Cajsa ännu ett barn med (i varje fall för omvärlden) okänd fader, en dotter som fick moderns namn Anna-Cajsa .

1835 gifte sig Anna Cajsa Matsdotter på nytt, även denna gång med en avhydare, nämligen Göran Ersson, född i Upsala år 1814. De uppehöll sig på Ramsjö ägor i Nyby rote, alldeles norr om Sjöheden. Med Göran fick hon sonen Erik i september 1836. Redan året därpå dog dessvärre även denne make. Han dränkte sig i Fyrisån för att undgå att ställas till ansvar för en stöld han begått.

1840 var det dags för make nr 3, även han avhydare till yrket, Erik Jansson Hedberg född i Wendel 1814. En liten man med mörkt hår, blå ögon och ovalt ansikte. Även Hedberg hade en tjuvaktig läggning och ådömdes flera straff för stöld. År 1851 blev straffet för "fjärde resan stöld" livstids fängelse på fästning och Hedberg synes därmed försvinna ur Anna Cajsas liv. Hedbergs brott, som renderade honom livstidsstraff, var stöld av en blå schal ur en herrskapsvagn.

Anna Cajsa hade själv problem med att skilja på "mitt och ditt" och dömdes för första resan stöld 1842 (målet ej hittat) och för andra resan stöld 1845. Den sistnämnda gången gällde det bl. a. ett strykjärn som hon stulit från en gumma. För det fick hon böta 32 shilling banco och, om hon inte kunde betala böterna, sitta av 22 dagars fängelse på vatten och bröd. Därtill fick hon ytterligare böter på 6 Rdr och 32 sk bco eller 4 dagars fängelse för att hon använt svordomar mot rätten.

Av Kungl Befallningshavande (landshövdingensämbetet) blev hon den 5 maj ålagd att, fortfarande häktad, inom en månad skaffa fram medel till böterna. Men då detta uppenbarligen inte lyckades, beslutades att hon "i avsaknad av laga försvar" (egen försörjning) skall överföras till Norrmalms korrektionsanstalt för kvinnor i Stockholm, det s.k. "spinnhuset", på obestämd tid.

Enligt vad Björklinge församling tillkännagivit kunde man nämligen inte inom församlingen bereda försörjning för hustru Hedberg, som dessutom, tillsammans med sin nuvarande till fästningsarbete dömd man, "hyst och lemnat tillhåll" för alla möjliga rymmare och brottslingar. Till detta lades att hon i högsta grad vanvårdat sina barn, av vilka den äldste sonen (Matts) redan var straffad för 2:dra resan stöld och att de två minderåriga barnen, vilkas uppfostran församlingen lovat ombesörja, säkert skulle utvecklas till brottslingar om de åter hamnade i moderns vård.

Den 20 juni lämnade hon Uppsala Länshäkte, där hon suttit i avvaktan på domen. Hon blev inskriven på Norrmalmfängelset 2 dagar senare. Anna Cajsa blev kvar på inrättningen intill sin död i lungsot den 21 augusti 1849, 50 år gammal.